

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în să-care și
Abonament pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.

Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la ad. colecțorilor.

Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piațamare
Nr. 22, etajul I. Pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplu 5 cr. v. a. sîmbru
15 bani.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sîmbru a se plăti
înainte.

Nr. 252.

Brașov, Joi, 14 (26) Noemvre.

1891

Brașov, 13 Noemvre st. v.

Ôre pentru Românii mai este lege în țera acosta, orî doră elu este scosî cu totul de sub ocrotirea legilorî și datî pradă pe mâna pandurilorî ungrescî?

Acostă întrebare îșî vorî fi pusî Românii din părțile Chimitelnicului de Câmpiă, când au aflatî rezultatul procesului, despre care ni-s'a raportatî în numărulî de erî alî fôiei nosterî.

Vorba e adecă de crușimea unorî gendarmî ungrescî, fără de niciî o considerație de umanitate în tractarea lorî cu poporulî nostru.

Pe la începutulî lui Iunie adecă comandantulî postului de gendarmî din Murșî-Ludoșî comisese mari brutalități, față cu poporulî românî din Chimitelniculî de Câmpiă. Elî se prezentă pentru ca să prindă pe unî locuitorî, pe care din rēsbunare îlu denunțase îngâmfatulî notarî ungurî. De necazî, că omulî denunțatî fugi de-acasă și nu putî fi prinsî, gendarmulî începî să-și verse furia asupra locuitorilorî nevinovați, pălmindî și lovindî cu patulî puscelî, bărbați, femei, fără cruțare pe orî cine găsea pe stradă.

Dela sēvirșirea acestorî brutalități a trecutî aprôpe o jumătate de anî și din partea autoritățilorî judecătoreșcî nu numai că nu s'a pornitî niciî o cercetare și nu s'au luatî măsurile de lipsă pentru pedepsirea acestorî crudeități și curmarea lorî în viitorî, dēr, după cum vedurămî din corespondența nosteră de ieri, judecătorii unguři dela Murșî-Ludoșî au refusatî de-a oferî scutulî legei și a face dreptate unorî nevinovațî și nenorocite țerrance române, cari încă căduseră victimă furiei gendarmului, maltratate fiindî în modulî celî mai nemilosî. Chiar și mediculî de cercî a refusatî de-a da femeilorî maltratate vi-

sum-repertum ce î s'a cerutî și pe care era obligatî să-lu dea.

Ėtă unî casî destulî de flagrantî, care ilustrează viu justiția, de care are parte țerranulî românî în ziua de astăzi!

Denunțăm acestî casî, de cea mai tristă și barbară ignorare a dreptului și a scutului, ce-i com-pete făcărui cetățenu, înaintea tuturorî ômenilorî de bine și a lumii culte, ca să se sciă, cum este tractatî poporulî românî în era falsului liberalismî și constituționalismî ungrescî.

Casurile de felulî acesta sîmbru tôte dese și pare că pe țî ce merge se totî înmulțescî, pentru că totî mai multî este ignoratî poporulî în drepturile sale cele mai sînte.

Făță cu ceea ce s'a petrecutî în Chimitelnicî însē, ce facî conducătorii românî din acelu țintî pentru ca să apere poporulî nostru de astfelî denăpăste? Ce pași au întreprinsî și ce măsurî au luatî, ca să se dea satisfacținea cuvenită după dreptî și lege biețilorî ômeni, cari sîmbru espuși la asemenî terorisării brutale?

Dela congresulî de pace.

In numărulî nostru de alaltă-erî amî vorbitî despre importanta propunere, ce s'a făcutî în congresulî de pace din Roma cu privire la cestiunea naționalitățilorî din statele poliglote, de „propunerea d-lui Fleva”.

Sub titlulî acesta d-lî Al. Car-patescu, publică în țiarulî „Bucarest” scrisî în limba francesă, dela 13 (25) Noemvre, următorulî interesantî articolî, la care atragem atențiunea cetitorilorî nostri:

„Am vorbitî deja de propunerea prezentată de d-lî Fleva, congresului de pace în Roma. Revinî deci asupra ei spre a completa cele țise și spre a arată cetitorilorî pe acei delegați, cari au țintî se pună numele lorî alături cu a-

cela altî d-lui Fleva, sub acestî do-oumentî.

Iată deci textulî esactî alî propu-neri, sēu mai bine țisî alî *resoluțiunii*, pentru că așa s'a țisî în debaterile din sinulî congresului:

„Congresulî e de părere, că în statele com-puse din diferite naționalități și pe câtă vreme aceste naționalități nu vorî dispune într'altî chip de ele însă-și, guvernele vorî ajuta, pen-tru ca să se asigure pacea interioră decă, la esemplulî Elveției, ele vorî respecta caracte-rulî etnograficî și dezvoltarea acestorî națio-nalități, după legile libertăței și ale justiției”.

Semnați: Nicolae Fleva, deputatî, (România). — Emil Arnaud, (Francia). — F. Bajer, deputatî, (Danemarca). — E. Ducommun (Elveția). — Aug. Lalace, (Al-sația-Lotaringia). — Antonio Maffi, deputatî (Italia). — Dr. Stanoilo Voulcevici, deputatî, (Serbia). — George Angelcovici, deputatî, (Sērbia). — Avvocato Arturo Bruchi — Pietro Cappellini — Giulio Furlani — Avvocato G. N. Martini — Capitano Saccardi — Dottor E. Giordano. — E. F. Moneta. — B. E. Maineri. — Dottor C. Massi. Docteur A. A. Girard. — F. Elvierio. — F. Passy. — General Turr. — A. Mazzoleni. — Ing. L. Carpi. — D. Beisso. — Eugène Popovic (Societatea de Turin și de Roma). — L. O. Smith, senatorî (Svedia);

Este bine de a cunôșce amicii sēi.

Aceia cari au cerutî o tractare justă și echitabilă pentru frații nostri din Transilvania sunt, Italianii, Elvețienii, Daneșii, Svedienii, Alsațianii, Sērbi, Francesii; niciî unî Germanî, niciî unî Englesî, ba și niciî unî Austriacî, n'a orețutî de datorî de a ținea sēmă de sentimentulî umanității, ce se exprimă și în propunerea Fleva; din contră ei l'au combatutî.

Am înaintea mea țiarulî „Diritto” dela 17 Noemvre, care conține debaterile asupra acestei propuneri. Ele sîmbru edificătoare. Unî mare tumultî întimpină la începutî propunerea de a se discuta aceea cestiune. D. D. Clark și Pratt, fără îndoielă unî Englesî și un Germanî, se opuseră de a se pune în discutiune propunerea, pentru că ea sulevează cestiuni iritante. Din norocire președintele

Bonghi este aici spre a pune desbaterea pe adevărulî sēu terēmî. „Acesta cestiuni iritante, nu le inventază congresul, țîce elî; ele esistă din nenorocire. Nu-i vorba de a irita niciî vreunî poporî, niciî vre-unî guvernî. Li se țîce numai simplî: „Vedeți, încătrău o luați!”

D. Fleva, ia la rēndulî sēu cuvēntulî și apără propunerea sa cu elocință și cu căldură. „Noi n'am venitî aici, țîce elî, spre a divisa spiritele în această Europă, care tremură și suferă, ci spre a pronunța unî cuvēntî de pace. „Dēr de ce ne-amî întrunitî, decă nu ne este iertatî să tractămî cestiunile „periculôșe? Spre a lecui unî bolnavî, „trebuie să ținemî sēmă de cauzele bolii. „Sîmbtemî „medicii păcei”, sē observămî „și să discutămî seriosî rēultî, de care „suferă Europa. Dreptulî naționalitățilorî „desprețuitî, trebuie să fiă respectatî. „Avemî datorî să ne îndreptămî către „tôte guvernele și să le ceremî în nu- „mele păcei ca să respecte tôte drepturile „umane, cerēndî arbitragiulî și domnia „adeveratei justiției, am cerutî respectulî „tuturorî drepturilorî, cuprinđându-se „în acestea și acele ale naționalită- „țilorî.”

Diritto țîce, că discursulî acesta slabî resumatî aici, a fostî fôrte aplaudatî; a meritatî să fiă. Sîmbtemî mândrii, că a fostî pronunțatî de unî Românî.

Trei delegați — unî Ungurî, unî Englesî, unî Germanî — combatî propunerea fôrte tare. Ei țîce, că confere-nța de pace a respinsî propuneri de asemenea natură. La ceea ce președin-tele Bonghi riposteză: „Intre conferența „trecută și congresulî actualî, este o „ôre-care diferență. Conferența a re- „presentatî parlamentele, noi represen- „tămî, poporele, cari suferî!”

In fine, ca să terminămî, propozițiunea d. Fleva a fostî votată cu o mare majoritate, cu tôte opoziția Englesilorî, Germanilorî și Austro-Ungarilorî, și cu deosebire a acestorî din urmă.

Diritto consideră votarea acestei propozițiuni ca pe unî lucru principalî alî acestui congresî, și vorbindî despre D. Fleva, țîce: „Deputatulî românî pôte „sē se întorcă în patria sa cu satisfacțiunea de ași fi făcutî cu nobilitate da-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

(10)

Cerșitôrea dela Ponts des Arts.

Novelă de Wilhelm Hauff; trad. de Cornel Scurtu.

18

La ușă î primi mecaniculî, unî bār-batî modestî, care însē se bucura de renumele unei mari dibăcii. „Încă nu merge?” întrebă Faldner, în vreme ce fața i-se întunecă. „In adevărî, sēu co-respondentulî meu din Londra e unî mișelî și merită a fi spēnduratî, sēu că d-ta, meștere Fröhlich, soi, ce e dreptî, se punî la locî unî orologiu, dēr nu o mōră cu vaporî, după cum mi-ai promisî.”

Bār-batulî părea greu atinsî de a-cesce cuvinte ale baronului; o roșăță trecî pe fața sa și o vorbă amarnică se ivi pe buzele sale, dēr elî o suprimă și-și neteđî pērulî cu mâna, oa și când ar fi voitî sē-șî îneco supērarea, întocmai pēculî își neteđia pērulî cu mâna.

— „D-le baron”, rēspunse elî, „decă mi-se va pune la dispoziție con-tura și calcululî unei mașini, și pe lăungă

aceea roțile și șirôfele vorî fi esactî in-semnate, atunci voiî compune o mașină, chiar de n'așî fi vēdîtî o mai înainte nicî odată. Dēr atunci trebuie să am mână liberă, atunci stau bunî, că tôte vorî merge bine, decă așa —

— „EI, cređî dōră, fiindî-că țî-am ajutatî și eu puținî? D-ta însu-ți țîci, că în viața d-tale n'ai vēdîtî o astfelî de mașină, dēr eu am vēdîtî una, douē, trei, în Francia și Anglia, și sciî fôrte bine, că roțile cele mai mari vinî în mijloculî cilindrului și cele mai mici deasupra —

— „Dēr, pe Dumneđeulî meu, per-miteți-mî, d-le baron”, rēspunse maes-trulî cu nerăbdare, „mōra acesta a d-vōstră e de o altă structură, ceea ce se pôte vedea chiar din desenul —

— „Desemnî încoce, desemnî în-coolo, mașinile cu aburî, sîmbru mașini cu aburî, și una sēmēnă cu alta. M'au înșelatî, am aruncatî banii pe ferēstră!”

Fröben luase într'aceea desemnu-rile în mână și le esaminase. Elî află, că structura acestui morî e fôrte simplă

și frumôsă, și decă roțile și șirôfele in-dicate se potriveau, atunci era fôrte u-șorî de aședatî. Elî studiase mai înai-nite temeiniocî matematica și fizica, tot-deodată vēduse dimpreună cu amiculî sēu cele mai renumite mașini, der Fald-ner presupunea despre elî, că sciē pu-ținî, sēu chiar nimicî în ce privesece mașinaria, fiindcă Fröben rarî vorbea despre acestea cu baronulî, care se lău-da multî cu cunoscințele sale. Fröben vēdēndî, că necazulî baronului se mă-resce, se întorse către mecanicî, îlu întrebă despre cutare și cutare părțicică ce era desemnată în planî, și când vē-đî, că se potriveșcî bine unele în al-tele, țîce către Faldner:

„Mē rămășescî, că nu te-au înșelatî, căci după cum se potriveșcî de bine aici, F și H în P — veđî, că sîmbru păr-țile esențiale, prin care prima e pusă în legătură cu presa de ulei, totî așa de bine trebuie să se potriveșcā și celelalte.”

„Ah, Dumneđeu te-a trimisî,” es-clamă mecaniculî cu bucurî: „câtî de iute ai pututî să observî acesta! Da, F

e partea esențială, H, intră în levatorî, aici se înțepenesce rōta K L.”

„Mașina e fôrte simplă,” continuă Fröben, „și tôte greșela amicului meu vine de acolo, că elî are înaintea ochi-lorî sēi structura unorî mașini mai mari, cari se înțeleg, se arată altcum. Tu-ți vei aduce aminte, că noi am vēdîtî în Devonshire la Sir Henry Smith o mōră de ulei, care era construită aprôpe ca mașina acesta”.

Baronulî își ascunse uimirea sa prin-tr'unî zîmbetî ironicî, cu care-lî pri-vea când pe amiculî sēu, când pe me-caniculî. „Faceți ce voiți,” țîce elî cu nepăsare, „eu țîci, că istoria acesta e ca și pierdută, mai cu minte ar fi fostî decă așî fi adusî unî mecanicî englesî. Cērcă-ți noroculî cu mașinaria acesta încurocată, credî, că peste câteva ôre, când voiî veni să te iau, te vei fi sātu-ratî de mașina acesta Fröben, căci eu sciî bine, că în mașinarii esei numai unî în-cepătorî.”

Fluerândî părâși apoi edificulî, în-călecă și plecă în pădure.

„torința sa, și de ași fi ajunsu țința, că „representațiunea română să fiă propusă „la acestu congresu”.

„Elogiul acesta e meritată; diarul „Bucarest“ e fericit de a puté, trecéndu distanța, să transmită asigurarea sa diarului român.”

Din delegațiuni.

Subcomisiunea pentru esterne a comisiunei ungare însărcinată cu desbatere-rea cestiunilor comune, și-a ținutu ședința sa la 20 Noemvre sub presiunea lui Tisza Kalman, fiindu de față ministri comuni Kalnoky și Kállay, consilierii de curte Cziraky și Doczy, președintele de secțiune Tallian, ér din partea guvernului ungurescu: ministrul președinte Szapary și ministrii Baross, Szilagyi și Szögyeni.

Președintele deschidédu ședința, raportorul Falk Miksa ceti raportul sub-comisiunei, alu căruia cuprinsu ilu reasumăm aci:

S'a constatatú mai pe susu de ori ce îndoiélă, că nu există în timpul de față o singurá cestiune, care ar amenința pacea europénă cu unu pericolu nemijlocitú. Cu tóte acestea însă nu se póte nega, că téma de a fi turburată acésta pace europénă există, dér causa acestei temeri nu este a se căuta în situațiunea momentană, care relativu se póte numi mulțumitóre, ci în neîncrederea seriósă — deși nu totdeuna temeinică — în statornicia actuali situațiuni. Acésta neîncredere are ca urmare pregătirile de réshoiu, ce le facú tóte statele cu o încredere extra-ordinară.

Pe lângă tóte acestea, subcomisiunea găsesce mulțumitóre situațiunea Europei și în specialu a monarhieii nóstre, basându-se de-o parte pe împrejurarea, că nu s'a ivitú până acum o cestiune, despre care se se credă, că nu s'ar puté resolvi pe cale pacinică, ér în urma uriașelor pregătiri, ce se facú în tóte părțile, urmările unui eventualu réshoiu ar fi atâtú de îngrozitóre, încátú de siguru fiă-care dintre puteri își va dá tótá silința de a aplana diferențele pe cale pacinică și de a nu dá ansă la începerea unui réshoiu.

De altá parte monarhia nóstă stă cu totulú departe de ori ce intențiune de a se estinde séu de a cueri și niméria nu-i dá ocaziune de a o atáca. În fine, decă pe lângă tóte acestea ea ar fi atacată și cu arma ar fi silitá a se apăra, succesulú îi este garantatú nu numai în propriile-i puteri, ci și în aliații séi.

Subcomisiunea a luatú așa-dérá la cunoștința ou deosebitá satisfactiune nu numai declarațiunile d-lui ministru Ká-

noky privitóre la prolongirea alianței cu Germania și Italia, ci și promisiunea, că la ocaziunea binevenitá va stáru pentru regularea raporturilor din Bulgaria.

Mai puținú favorabile a aflatú subcomisiunea declarațiunile d-lui Kalnoky privitóre la raporturile monarhieii cu Sérbia, dér și aceste raporturi s'au mai îmbunătățitú, intru câtú în acestú anú s'au ivitú mai puținé fapte de acelea, carú în anulú trecutú au pricinuitú atâtea plângeri în sinulu delegațiunilorú ungare.

Pe deplinu satisfăcétóre a aflatú subcomisiunea declarațiunile, ce le-a făcutú ministrulú Kalnoky față cu Románia și cu deosebire i-a servitú spre mulțumire speranța exprimată de ministrulú, că amicitia dintre monarhia nóstă și dintre Románia e cu totulú independentá de modulú desvoltării din urmá a raporturilor interne și că suntú sigure prospecte de susținerea amicitiei, de ar ajunge guvernulú Romániei în máná ori cărui partidú. Intru împlinirea acestei speranțe, subcomisiunea găsesce una dintre cele mai de frunte garanții în persóna regelui românú, care în tóte împrejurările va sci judeca cu sânge rece, care este partea, pe care trebuie să stea Románia din punctulú de vedere alu apărării propriilorú sale interese....

Dupá cetirea acestui raportú, luá din nou cuvéntulú raportorulú Falk Miksa, care în numele subcomisiunei felicitá pe contele Kalnoky, împlinindu-se tocmai în acea zi de cece anú, de când acesta a fostú numitú ministru de esterne. Contele Kalnoky mulțumi asigurândú, că „și elú nutrește o simpatia sincerá față cu Ungaria și că acésta simpatia, unde i-se va oferi ocaziune, va fi gata a o traduce și în fapte. Acésta este pentru elú nu numai o datorința, ci e și o cestiune a inimii.” În fine terminá Kalnoky exprimându-și din nou dorința, de a vedé în viitorú mai mulți Maghiari devotându-se pentru a fi aplicați în ministerulú de esterne.

D. Plener a felicitatú în comitetulú delegației austriace pe d. Kalnoky pentru a de cea aniversare a intrării sale în ministerú, elú a făcutú omagii silințelorú sale în vederea întării triplei-alianțe și a făcutú urări ca ministrulú să póta multú timpú încă să aducá ajutorulú séu operei păcii. — Contele Kalnoky fórte mișcatú a mulțumitú și a promisitú să facá și pe viitorú totú ce-i va fi cu putința pentru forța și pentru politica pacinicá a monarhieii.

Ministrulú a díșú apoi delegațiunei, că de multú timpú se studiazá cestiunea în privința creării unei comitațiuni

intre Bosnia și unú portú alú mării, studiile pentru drumulú de ferú dela Serajevo la Spalato s'au terminatú (vii aplause.)

Ministrulú de resbelú a declaratú comisiunei pentru armatá a delegațiunei unguresci, că pentru a păstra fortărețelorú din Galiția puterea lorú defensivá, trebuie să se facá lucrări succesive după mijlóce și împrejurări, unú creditú anualú de unú anú (?) este necesarú pentru acésta.

D. Bulgár întrebândú pentru ce Transilvania nu are fortărețe ca Galiția ministrulú a răspunsú, că trecétorile din Transilvania potú fi apărate prin lucrări, carú diferá esențialminte de marele fortărețe ale Galiției; cu tóte acestea guvernulú nu va perde din vedere acésta chestiune.

CRONICA POLITICĂ.

— 13 (25) Novembre.

— Dintre di-rele străine sosite Sâmbătă „Le Temps“ scrie urmátórele asupra ultimii remanieri ministeriale din Bucuresci. „Schimbarea ministerială, ce s'a făcutú în România, a pricinuitú la Viena o óre-care decepție. Intraea în cabinetulú românú, a d-lui Blaramberg, care trece dreptú unu adversarú declarat al alianței triple face să se nascá óre-care neîncredere. „P. Lloyd“ publicá o lungá scrisóre a corespondentului séu din Bucuresci, în care resumá tóte nemulțamirile manifestate de aproape unanimitatea presei române și în genere a celei conservatore, față ou noua formațiune a ministerului d-lui generalú Florescu. In-sistá cu deosebire asupra nepotrivatei intrării a d-lui N. Blarambergú într'unú ministerú conservatorú.

— Cu ocaziunea inaugurării monumentului ridicatú în memoria soldațilorú căduți la Sliwnitza prințulú Ferdinand alú Bulgariei a rostitú o alocuțiune în care a arátatú semnificarea mișcátóre a solemnității. Sliwnitza este celebratá, pentru că fiă-care degetú de pământú este acoperitú de sângele eroicú alú soldațilorú, carú s'au bătutú pentru apărarea și gloria patriei. Prințulú și patria recunoscători, au datú, înălțândú acestú monumentú, unú semnú veditú de adénca lorú gratitudine pentru acești viteji a cărorú amintire va trece din generațiá în generațiá. Fiá ca esemplulú acestorú viteji neuitați să serve de încurajare, de stea conducétóre a tuturorú generațiunilorú intru îndeplinirea datoriilorú lorú cátrá patriá și Domnú.

— Asupra călătoriei ministrului rusescu de esterne Giers la Paris, circulá multe versiuni. Așa diarulú „Figaro“ după cum am anunțatú ieri, díce că a-

césta visitá are unú scopú politicú. Diarele germane însă spunú, că visita acésta la Parisú e numai unú actú de curtenie, căci Giers întâlindu-se cu regele Umberto la Monza și cu marchisulú di Rudini, precum și cu regele de Württemberg, era de prevédutú, că avea să se întâlnească cu ministrii francesi. O depeșá a „Agenției Havas“, anunță urmátórele: „Cercurile diplomatice credú, că d. de Giers va profita de prezența sa la Parisú pentru a dá deslușiri asupra falsei interpretări, ce óre-carú cercuri politice dau înțelegeri franco-rusesci și asupra speranțelorú esagerate ce aceste cercuri întemeiazá pe ea. D. Giers ar dori de asemenea să fiá fixatú din sorginte competenté. asupra situațiunei politicei Franței și asupra condițiunilorú mersului monetarú. D. de Giers după cum se anunță plecând dela Parisú, va sosi la Berlin. Aci contele Șuvalov, va dá unú prândú în onóra șefului séu și la acestú prândú a primitú și d. de Caprivi invitația ce 'i s'a făcutú. Ori cum însă, pentru ceea carú dorescú pacea este îmbucurátorú ceea ce adaogá depeșá „Agenției Havas“, citatá mai susú: „Visitele d-lui de Giers la Paris și la Berlin suntú interpretate într'unú sensú pacinicú.”

— Din Madrid se telegraféază, că cabinetulú spaniolú a decistú, să demisioneze, dér ministrii vorú păstra portofoliurile lorú până la formarea noului cabinetú, ou care este însărcinatú d. Canovas. Se asigurá, că crisa ministerialá are ca origine faptulú, că într'unú consiliu ministrulú de interne a manifestatú dorința de a ceda portofoliulú séu unei alte persóne care ar atrage partisanú în partea guvernului; d. Canovas ar fi încercatú înzadarú să-i schimbe părerea. — Ministrulú justiției a díșú atuncú; pentru-cá e vorba de o crisá mai cu deosebire politicá, întregulú cabinetú trebuie să-sí dea dimisia pentru ca regenta să aibá deplina libertate de acțiune. D. Canovas se duse imediatú la palatú, ca să presinte demisiunea ministerului. Dupá înțelegerea intervenitá între d. Canovas, acesta conservá presiđenția d. Elduacoen, la interne; d. Linores Rivas, lucrările publine; ceilalți ministri románu.

SCRILE ȚILEI.

— 13 (25) Noemvre.

Liga din Berlin. D-lú L. Schwennhagen, cunoscutulú publicistú și redactorú alú diarului „Kreuzzeitung“, a ținutú Marța trecutá o conferința în marele „Hotelú Alexanderplatz“ din Berlin, convocată de „Vereinulú“ germanú pentru ca să discute măsurile ce trebuiescú luate pentru ajutorarea Germanilorú din

Fróben însă desfăcu éráșí mașina, care fusese încheiatá după planulú propriu alú baronului. Numerii furá puși în ordine, și elú lucrândú, devenia din ce în ce mai veselú, căci acésta îi imprăștia tablourile triste ale sufletului séu, și zimbindú observá, cum ilú privia mecaniculú cu ochi radioși de bucuriá, cum se uitau lucrátorii ou respectú, ca și la unú măestru bétřánú. Bucuriá și viétá apărase în atelierú, unde ađi-diminétá se auđiau numai poruncile și injuráturile baronului, rugámintele și observările mecanicului; în curéndú totulú fú pusú în ordine, și când baronulú se întorse cátrá sérá din pădure, ca să ia pe óspele séu, se uimi, și în primulú momentú se párea, că nici nu se bucurá de progresulú veditú alú mașinei. Elú așteptase, ca să-i găsescá pe toți zăpaciți, dér mecaniculú îi întinse zimbindú desemnulú, ilú conduse lângă cilindru și-i arátá ou o mândrá bucuriá, ce făcuserá ei până acum, privindú când pe hárțiá, când la mașiná. „Decá va merge totú așa,” adăugá mecaniculú, „și decá domnulú străinú ne va ajuta și máne ca astáđi, atuncú garantézú, că până Duminecă suntemú gata.” — „Prostii!” Acesta fú răspunsulú

baronului, dándú înderétú desemnulú, și Fróben nu era siguru, că óre erau injuráturi, séu mulțamiri, aceea ce murmurá baronulú, când se întorse împreună la castelú.

Progresulú fericitú alú mașinei, séu póte cá și prospectele frumoșe asupra banilorú lui Don Pedro, făcuserá pe baronulú Faldner mai veselú în di-lele urmátóre. Fróben scrisese Spaniolului la W. și promise amicului séu Faldner, că va rămáné la densulú până va veni unú răspunsú dela W. Faldner se purtá și față de Iosefa mai umanú și-i permise, mai multú din considerațiune față de óspele séu, decátú față de ea, ca să-i scurteze afacerile cu economia casei și înainte de amiađi, séu séra, când pe elú ilú rețineau afacerile, să asculte pe Fróben cetindú din cărți séu să facá preumblári cu elú. Iosefa se înviorá în di-lele aceste. Ținuta ei deveni mai puternicá, obrajii se înroșirá de o mulțamire interná și în unele momente, când se ivia unú zimbetú împrejurulú buzelorú ei, își märturisia Fróben, că rarú a véđutú elú o femeie mai frumoșá, ba înfáțișarea ei ilú zăpáci adese-ori, încátú credea realizatú tabloulú plăcutú alú visurilorú sale, re-

miniscentele aproape adormite se infáțișará din nou, așa încátú chiar vocea ei, când era emoționată, îi párea atâtú de cunoscutá, ca și când n'ar fi auđitú o pentru prima-datá.

Rare-ori scotea tabloulú séu în di-lele acele, și decá din întâmplare 'i cădea în mání, ilú desfăcea și se uita în ochii inbetei necunoscute, se simțea rușinatú și credea, că trebuie se cerá ertare pentru neglijierea tabloului ei fără viétá. „Totuși,” dícea elú în sine, pentru ca să se scuse, „e óre o nedreptate, ca să-i facú sermanei mele amice câteva óre plăcute? Și câtú de puținú imi trebuie, pentru ca se facú fericitú fința acésta! Să cetescú cu ea o carte frumoșá, să vorbescú cu ea, să o însoțescú la preumblare prin locurile ei de predilecțiune — acésta e totulú, ce-i trebuie, pentru ca să fiá veselú și fericitú. Ce viétá plăcutá ar puté să aibá Faldner în casa sa, decá ar împártáși ou ea câteva din aceste micú bucurii.”

Tinérulú de altminte-lea, fără ca să-și dea séamá, se simția plăcutú atinsú, ba chiar lingușitú prin alipirea Iosefei cátrá elú. Nu 'i se párea ei óre fiă-care diminétá, fiă-care sérá o nouá sərbátóre?

Când venea elú la dejun, ea tóte le pregátea atâtú de frumosú și curatú; aci alegea sala, care oferia o privelisece încântátóre spre Rinulú îndepártatú, aci terassa, de unde puteau vedé pe muncitorii câmpului și vițele de viá, și tóte atâtú de aproape, încátú puteau privi unú tablou fidelú și totuși atâtú de îndepártatú încátú nu puteau fi turburați în plăcerea lorú. Când dejunau în foisorulú din grădiná, unde erau separați de lumea dinafará prin nisce plataní stufoși și unde respirau aerulú próspetu alú dimineții, și când venea Fróben, ou ce bucuriá se ridica ea și-i dá mána, cu ce viociune scia ea să începá conversațiunea, când elú o privea fără să díeá nici unú cuvéntú. Ea spunea una și alta cu unú farmecú nespusú de mare. Și când după aceea stringea în grabá de pe mész, și când elú scotea cartea, să-i cetescá, ea ilú asculta ou plăcere, lucrândú; atuncú 'i se párea lui, că uitá lumea întrégá din jurulú séu și visa unú momentú scurtú și fericitú, că elú este unú soțú fericitú și că șede aici lângá soția sa iubitá.

(Va urma).

Rusia și din Ungaria. Cu această ocazie, tânărul orator a dezvoltat pe larg suferințele naționalităților stăpânite de Maghiari. În urma propunerii d-lui Schwennhagen, s'a hotărât, ca toate asociațiile naționaliste din Germania să se unescă în „partidul național“. Se știe, că deputații naționaliști vor aduce în discuție în Reichstagul din Berlin cesiunea naționalităților din Austro-Ungaria, cu ocazia dezbaterilor asupra convenției vamale cu Austro-Ungaria.

Schimbare de consuli români. Cetimă în „Naționalul“: „D. Al. Ghica Bragadir, consul general al României la Pesta a fost numit după propria sa stăruință, agentul diplomatic al țării la Sofia. Se crede, că prietinelul nostru d. C. Kogălniceanu va fi numit consul general la Pesta.“

Din Agram se telegrafiază: „În cercurile guvernamentale croate se vorbește — ceea ce nici înaintea membrilor din guvernul unghuresc nu este secret — că Strossmayer a adresat la Roma o telegramă, în care cere, ca să fie chemat la Vatican, renunțându-l tronului său arhiepiscopesc din Agram. E vorba adeocă de înființarea unei secțiuni slave în Vatican și în fruntea acesteia e designat Strossmayer, care ar fi tot-odată și cardinal. Urmașul său în scaunul episcopesc din Diakovar ar fi să fie abatele Mailath.“ — Observăm numai atât, că telegrama e din sorginte ungheresă.

La facultatea teologică din Bucuresci e numit d-lă Dragomir Dumitrescu ca profesor de istoria bisericească și istoria bisericii române. D-lă Dumitrescu a fost profesor la seminarul „Veniamin“ din Iași, e licențiat în teologie la facultatea teologică din Atena și doctor în filosofie și pedagogie la universitatea din Lipsa.

Megleno-Românii. D-lă dr. Gustav Weigand, al cărui nume s'a făcut cunoscut prin lucrarea sa filologică „Die Sprache der Olympo-Walachen“ a publicat de curând o lucrare nouă intitulată „Vlacho-Meglen“, care cuprinde rezultatul explorărilor sale făcute timp de un an și jumătate în Macedonia. D-șă constată, că Megleno-Românii au un dialect care e mai aproape de limba daco-română, decât cea macedo-română, este dăr un idiom care leagă limba noastră cu dialectul macedo-român. Megleno-Românii locuiesc în valea Meglen din munții Caragiovei, în unsprezece sate, lângă Macedo-Român; sunt cam 14,000, dintre cari 3900 de religia mahomedană.

Ruinele vechiului Lussunium. În urma scăderii neobișnuite până acum a Dunării, lângă Paks (Ungaria) s'au făcut niște descoperiri interesante. În depărtare de doi kilometri dela Paks, în albia Dunării se vedd ruinele unui edificiu gigantic, cari probabil sunt rămașițele vechiului Lussunium. Muri, a căroră direcțiune în apa curată și stravechiă a Dunării se pôte observa foarte bine, sunt construiți din bucăți mari de calce și din cărămiși cadrate de culoare roșie și tari ca ferul. Unei societăți, care a examinat ruinele, i-a succes să scoată o piatră din nisip, lungă de un metru pătrat și grosă de 20 centimetri. Pe piatră sunt gravări interesante, precum: un cap de Meduza, figuri de cai cu coșule de pece și alte diferite ornamente, cari pôte să se potă foarte bine observa.

Un dar împărătesc. Diarul „Wordl“ află, că Majestatea Sa monarhul Francis al Iosif a dăruit țării Rusiei, din incidentul nunții sale de argint, un tacâm de argint de măsură pentru 24 de persoane, constând din 300 de bucăți.

Darul împăratului Germaniei a fost o sabie de argint cu mânerul împodobit cu pietre scumpe.

Celebra cântăreț română D-na Darclee, după cum cetim în „Liberté“, a fost angajată la teatrul Scala din Milan, cu un onorariu de 15,000 franci pe lună.

Esaminarea apei de beut. Învinse casuri de typhus, cari încep de a-și însuși un caracter epidemic, capitanatul orășenesc a dispus ieri și alături o esaminare riguroasă a rezervoriilor pentru apa de beut. S'a constatat că aceste rezervorii se află în cea mai bună stare. Imprejurimea acestor rezervorii este curată și liberă de ori ce materie stricăcioasă senătății: apa însăși este limpede ca cristalul — Totodată s'a dispus din partea capitanatului orășenesc cele mai aspre măsuri referitoare la curățenia stradelor și a curțurilor.

Influența ia mari dimensiuni la Berlin; telegramele spun, că mai mulți bolnavi au și murit. În Paris, precum și în alte ținuturi ale Franței de-astemenea ia influența mari dimensiuni.

Musica regimentului de infanterie Nr. 32, va da Duminec în 29 Noemvre un concert în sala hotelului Central Nr. 1. Programul este următor: 1) W. A. Mozart: Ouverture la opera „Don Juan“ (Din incidentul serbarei centenarului la 5 Decemvre 1891) 2) Hartl: „Ich grüesse dich“ Ständchen pentru Violon Cello solo. 3) Czibulka: „In Lieb und Eintraucht“ Vals. 4) Massenett: „Menuett de Manon“ b) Rubinstein: „Toreadore et Andalouse“ din Ball Costume. 5) Rich. Wagner: Mare fantasiă din opera „Lohengrin.“ 6) Prelik: „Souvenir de Bucarest“. Romanță. 7) Rosenkranz: „12 heitere Stunden eines fidelen Fremden in Wien.“ Mare poutpourri. Pausă. 8. (La cerere generală) Sullivan: Reminiscențe din opereta „Micado“. 9. L. Szabady: „Ungarische Lieder Quadrile“. 10. Marek: „Verschiedenes Wiederseh'n (Wiener G'stanzen)“ cuprinsul: Introd: Seidel und Wiesberg. Nr. 1 Ronacher, Nr. 2 Waldschneppfe, Nr. 3 Orpheum, Nr. 4 Wurstelprater, Finale: Die täuschenden Träume.

A doua conferință

a Reuniunii cercuale din protopopiatul Aradului, ținută în comuna Micălaca la 11 Novemvre n. 1891.

(Fine.)

Ședința a doua s'a început punctul la 3 ore d. a. totu în localul școlii și a durat până la 6 $\frac{1}{2}$ ore. Interesul neînclinat, ce s'a manifestat în această ședință, l'a provocat conmembrul reuniunii noastre cercuale, d-nul prof. T. Ceonța, prin esposeul său interesant despre „măsurile metrice“. Disertatorul face istoricul științific al măsurilor metrice cu multă pătrundere de cauză, și, ca să nu mai citez multe noțiuni de interes, ce le-am auzit în acest discurs, mă mărginesc a observa, că disertatorului i-s'a exprimat mulțămirea protocolară pentru serviciul ce l'a făcut învățământului elementar și prin acest debut.

Practicul și binesimțitul tractat al șeptului inv. din Arad, Nicolau Stefu, „despre măsurile metrice“, a fost ascultat cu atât de încordată atențiune, cu câtă cunoștință de cauză a procesul autorului întru desvoltarea temei sale. Resultatul etiologic și material a fost, că din conferință s'a exprimat ca și concludent, că fiă-care învățator să stăruască a introduce între părinții elevilor săi acest ramă nespūs de important pentru viața poporului nostru. Autorul a fost felicitat pentru nimeritul mod de deslegare a problemei, ce și-a propus-o.

Ajungându acum la punctul cel mai interesant al conferinței, află de

bine a premit unele deslușiri mai ales pentru acea parte a publicului, care nu este așa de versată în cauzele noastre culturale. Anume, în adunarea generală a reuniunii distriktual din Joia de după Pasca, în conformitate cu regulamentul susținut de prin Iuniu a. c. la Ven. Consistoriu spre întărire, dăr până astăzi nici neînclinat, nici neluat în considerațiune, acea adunare generală a împărțit materialul școlii populare în șapte secțiuni, câci din șapte reuniuni cercuale se compune reuniunea distriktuală aradană, și la fiă-care reuniune i-a predat spre elaborare metodică unul dintre aceste ramuri de învățământ. Reuniunii cercuale din protopopiatul Aradului i-s'a venit să pertrateze „exercițiile intuitive cu cetitul și scrisul“. Dreptu aceea în conferința primă ținută la Peșoa română s'a ales o comisiune și aceia i-s'a dat mandatul, să descompună tema propusă pentru reuniunea cercuală Arad în atâtea grupe, câci învățatori funcționează în tractu. Astfel comisiunea a făcut de totu 27 de grupe, și fiă-cărui învățator i-s'a trimis acasă partea, ce densus are să o prelucere.

La apelul nominal al biroului, au răspūs cu lucrări metodice gata de ce membri, dintre cari șapte și-au cetit elaboratele. Mărturisesc pe conștiință, că n'am sciut ce să laud mai mult, cunoștința de cauză, seu zelul confrăților mei învățatori. În deosebi mi-a plăcutu operatul d-lui învățator din Arad Iosif Moldovanu despre „ceriu“, apoi al d-lui învățator din Nădlac, Samson Lugoșianu, despre „Om și Dumneșeu“, deși aș pécătui, decă aș lăsa neamintit pe d-lă Mihai Chicin, Malentie Boto, și pe Ioan Lugoșianu, pentru debutul lor. Conferința le-a ascultat pe toate cu viu interes și la urmă, după discutiune serioasă, a ales o comisiune de șapte inși, căreia i-a concredut spre cersurare toate operatele intrate. Referitor la operatele neintrate, conferința a decis, ca cel mult până la 1 Ianuarie st. v. 1892 fiă-care membru să trimită la președinte operatul său, acesta să-l predede comisiunii spre cersurare, și aeosta să facă raportul meritorial despre cersurare în proxima ședință, ce se va țin la Arad în 6/18 Februarie 1892.

După încheierea acestor discutiuni demne și de cea mai alasă clasă a societății noastre românesce, și după finirea celorlalte puncte din program, aducându-se mulțămirea veteranului d. protopopu inspectoru pentru participarea cu viu interesu la toate agendele acestei conferințe, de-astemenea exprimându-se mulțămirea protocolară comunei bisericesce Micălaca, și în deosebi Rvd. d. parochii și asesoru consistorial Ioan Cioră pentru ostenelele și sacrificiile, ce le-au adus întru promovarea causei învățământului, președintele, felicitându conferința pentru buna reușită, la orele 6 $\frac{1}{2}$ d. am. declară de închisă conferința, designându pe membrii din Arad, să autentice protocolul.

După acestea ne-am depărțat la ale noastre, după ce stringându-ne mâna, am promis împrumutată, că nu vom înceta, până când nu vom fi adus cauza învățământului nostru elementar la nivelul, ce ne compete nouă Românilor, după gradul nostru de inteligentă. Și ca să ne ajungem scopul nu cerem alta, decât, ca să fim sprijiniți în afacele noastre pur-învătorești, cu mai multă căldură din partea celor, dela cari în mod natural trebuie să emaneze totu ce pôte însufla viață în direcțiune spirituală.

Unu învățator.

CUNUNIĂ. D-lă Georgiu Munteanu, teolog abs., și d-ra Iuliana Conetca s'au cununat Dumineca trecut în biserica română gr. cat. din Timișora-Fabrică.

ULTIME ȘIRI.

Paris, 11 Noemvre. Înainte de plecare, d. de Giers a făcutu viziță d-lui Carnot la care a statu vr'o $\frac{1}{2}$ de cesu. — D. Ribot a declarat corespondentului agenției „Reuter“, că schimbul de opinii cu d. de Giers a avut un caracter foarte amical și era îndreptat într-un sens foarte pașnic. Șirela după care s'ar fi făcutu stipulațiuni scrise este neadeverată.

Berlin, 11 Noemvre D. de Giers a sosit la 10 $\frac{1}{2}$ sera; a fost primit la gară de ambasadorul Rusiei și de personalul Ambasadei. El a tras la hotelul Continental. După diare Impăratul va primi pe d. de Giers mâne înainte de amiazi. Apoi ministrul va dejuna la d. de Capri.

DIVERSE.

Despre diaristică. Revista franceză „Revue bleue“ publică un studiu interesant despre originea diaristice, despre desvoltarea ei și despre starea ei actuală. Nici una dintre invențiile omenirii nu a luat o desvoltare așa grabnică ca diaristia, care abia e de trei-sute de ani, — așa-dăr încă foarte tină. Cele d'intâi foi periodice au apărut în secolul XVII-lea în Londra și în Paris sub numirea „Journal des Savants“ și „Mercure Galant“. Peste vr'o câțiva ani, foile au cucerit toate ramurile activității genului omenesc: comerțul, industria, științele medicale, arta, legislațiunea, filosofia și cu deosebire literatura și poezia. Abia au trecut o sută de ani dela apariția foiei „Journal des Savants“, la anul 1730 un redactor scrie deja în foia sa, că: „numărul diarelor ce apar în Europa este surprinzător de mare“. A mai trecut un secul și în diaristică aflăm nume ca: Tiers, Guizot, Rémusat, Henri Martain etc., dintre cari unii au devenit miniștri și învățatori renumiți. În anii dela 1830 încõe, diaristica a primit un impuls nou și a trecut printr-o reformă radicală. Factorul principal întru această a fost Emil Girardin. Densus a redus prețul foiei sale dela 80 la 40 franci și astfel și prin diferite reforme a ridicat numărul abonaților săi întreit, împărțit ba chiar și în deosebi. Diarul, care până acuma era o lectură așădiondă numai pentru clasele înalte, d'aci înainte a putut fi procurat de tot și a încetat de-a mai fi un articol de lux. Totu atunci s'au introdus și foiletoanele, cari și astăzi produc o influență atât de cuceritoare asupra cetitorilor. Romanele lui Al. Dumas, cari apăreau în aceste foiletoane au sporit împărțit numărul cetitorilor „Presse“-i, și alte diare au urmat exemplul acestuia. În timpul mai nou și diarului „Petit Journal“ i-a făcut un asemenea serviciu romanul așa numit „Rocambol“. E interesant și desvoltarea tehnică a diaristice. Diarul popularizându cunoștințele și științele, acestea le folosesc cu o cale și în serviciul său. Mechanica, vaporul, electro-chemia, galvanoplastica, fotografia, fotografierea, telefonul, cromolitografia etc., toate stau în serviciul diaristice. Dăr apoi fabricile de hârtie! În timpul din urmă s'au scotit, că vr'o 4000 de fabrici produc la anul 960 de milioane de chilogramme de hârtie. Jumătate din această hârtie se întrebuințează pentru cărți, broșuri și pentru prospecturi, er cealaltă jumătate eslovivă numai pentru diare.

Proprietar:

Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil intermal:

Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena din 24 Noemvre a. c. 1891

Table with financial data including gold and silver prices, exchange rates for various currencies, and interest rates.

Table listing bank shares and exchange rates for various currencies like Austro-Hungarian, Hungarian, and Austrian.

Cursul pieței Brașovă din 25 Noemvre st. n. 1891.

Table showing market prices for various goods and currencies in Brașov, including exchange rates and prices for different types of paper and metal.

Escritura de concursu.

La școla rurală privată din Văleni, districtul Romanului în România, are să se ocupe definitiv postul de dirigent și învățător pentru cursul superior al învățământului primar...

Doritorii de a ocupa acestu postu se potu insinua până la sfârșitul lui Noemvre a. c. v., legitimându-se asupra studiilor făcute și asupra calificațiunii în serviciul de până acum.

Cererile se voru adresa cătră patronul școlei, d-lu Victoru Styrcza, la Cernăuți în Bucovina.

617,3—3.

ABONAMENTE la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulu abonamentulu este: Pentru Austro-Ungaria: Pe trei luni . . . . . 3 fl. — Pe șese luni . . . . . 6 fl. — Pe unu anu . . . . . 12 fl. —

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria: Pe anu . . . . . 2 fl. — Pe șese luni . . . . . 1 fl. — Pe trei luni . . . . . 50 cr. Pentru România și străinătate: Pe anu . . . . . 8 franci. Pe șese luni . . . . . 4 franci. Pe trei luni . . . . . 2 franci.

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, caru se voru abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurit și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvre 1891.

Large table with multiple columns and rows detailing train schedules, including station names, departure times, and train types for various routes like Budapest-Predeal, Brașov, and Sibiu.